

CAESARAUGUSTANA BONO-
RVM, SIVE EMPHITEO-
SIS DE MARECA.

Fa. & i.

IE XXVII. Nouembris. 1452. Bernardus de Villalua, tunc Archidiaconus Ecclesie Cæsaraugustanæ, & Sãrius Fatas, Charitaterius eiusdem Ecclesie, cum consensu Dominici Doliet, Canonici, & Procuratoris Prioris, & Capituli, ac cum auctoritate, & decreto Ioannis de Ceruera, tunc Officialis & Regentis Officialatus dictæ Ciuitatis, cõcesserunt in emphiteusim, seu tributum perpetuum, dõ Petro Cornel, & suis, & quibus ipse voluerit, Villam de Mareca, sitam in termino de Xalon, confrontantem cum Terminis de Epila, cum Terminis de Ticenich, cum terminis de Saliellas, & cum Flumine de Xalon, cum iurisdictione, bonis, iuribus, & pertinentiis omnibus spectantibus, & pertinentibus addictam Ecclesiam, & eorum Beneficia, & inter alia, cum pactis & conditionibus infra scriptis.

Primò, quod dictus Petrus, & quicumq. pro tẽpore dictæ Villæ, & bonorum possessor teneatur annis singulis soluere pro Tributo. 400. solidos, videlicet. 200. Archidiacono pro tempore, & alios 200. Charitaterio in Ciuitate Cæ-

A farau-

faraugustæ, & in domo eorundem beneficiorum in festiuitate Omnium Sanctorum, vel per mensem post, sumptibus & expensis ipsius Petri, & successorum.

Secundò, quod toties quoties dicta Villa, & bona per viâ donationis, testamēti, vel ab intestato, vel alio titulo gratuito perueniant ad manus aliorum, illi tales noui possessores teneantur infra sex mēses à die quo fuerint requisiti, se obligare de soluendo dicto tributo, & de obseruandis conditionibus contentis in eodem instrumento concessionis, vel accipere dictam Villam, & bona ab ipsis concedentibus de nouo ad tributum cum conditionibus in dicto instrumento contentis.

Tertio, quod non possint dicta Villa, & bona diuidi in partes, neque dari, seu alienari, neque per testamentum relinqui, lampadæ, Mauris, leprosis, neque alteri personæ potenti, seu priuilegiatæ, sed tantum in filios eorum, aut personas, penes quas dictum tributum, & alia superius expressa sint tuta, cum dicto tamen tributo, oneribus, conditionibus contentis in instrumento concessionis.

Quartò, quòd in euentu, in quem dictus Petrus & successores in dicta Villa, & bonis, non soluerint dictum tributum anno quolibet, modo & forma superius expressis, & non adimplebunt, & obseruabunt omnia, & singula onera, & conditiones superius expressas, ceciderint, & cadant in commissum, & vtile dominium consolidatum fit, & applicatum directo: & ipsi Archidiaconus, & Caritaterius propria authoritate, possint commissare (si eis videbitur) & ingredi possessionē pacificam dictæ Ville, & bonorum cum omnibus melioramentis in eis factis, & de illis disponere vti de bonis proprijs eorum beneficiorum deuolutis, & dictus

Petrus

Petrus, & successores amisisse dicantur omne ius quod in illis haberent, seu quouis modo prætere possent, & nihilominus teneantur soluere tributum decursum, & non solutū, cum omnibus damnis & interesse exinde passis, & patiēdis, & alijs, prout in instrumento desuper celebrato, cuius copia datur.

Marchionissa de Moncayo, quæ ultimò habuit, & possedit dictā Villā & bona, postquam cessauit per triēnium soluere tributū Cheritaterio, & per annū, videlicet 1600. D. Archidiacono, decessit die 29. Septembris 1601. & post illius obitū fuit reperta quædā apoca (quā plicā vocāt) in Archiuo Collegij Societatis Iesu dictæ Ciuitatis, subscripta manu illius, & Domnæ Franciscæ Cornel eius Filie, & sigillata, & confecta die 27. Februarij eiusdem anni, & vt dicitur cum interuentu, & præsentia nonnullorum Religiosorum dicti Collegij: In qua plica dicta Marchionissa relinquit dictæ Franciscæ suæ filie omnia sua bona, & inter ea dictam Villam, & bona de Mareca, & ea decedente sine filiis, seu sine dispositione, tum substituit, & reliquit eadem bona Rectori, & Collegio præfato ad effectum fundandi aliud Collegium, seu Domum professā, & hæc plica, siue dispositio fuit quoq. cōfirmata, & madata obseruari per dictam Marchionissam in suo ultimo testamento.

Rursus in eadā plica reperitur, quod dicta Marchionissa reliquit & legauit D. Iacobo Garces vnum campum ex terris de Mareca, quem ipse maluerit eligere pro se, suisq. filiis, quibus deficientibus substituit dictum Collegium.

De dicto Mense Septēbri, defunctis dicta Marchionissa, & eius filia sine alia dispositione, Rector & Patres dicti Collegij statim apprehenderunt possessionem dictorum bono-

rum, de quibus habita notitia per Agentes Reuerendis . D . Archidiaconi, & per D. Charitaterium, illi declararunt deuotionem, & bona prædicta incidisse in commissum, & ad euitanda scandala, Regia Audientia associante, apprehenderunt possessionem, & nunc eis prosequentibus causam iuxta stilum in similibus casibus seruari solitum in Regno Aragoniæ; quæritur de iure partium: & pro D. Archidiacono, & Charitaterio respondendum videtur ex sequentibus.

Nam pro caducitate, & commisso tria adducuntur primo cessatio solutionis per annum D. Archidiacono; quod sine dubio sufficit, stante pacto expresso in instrumento concessionis dictorum bonorum, quod tributum debeat solui quolibet anno, aliàs dicta bona cadant, & cecidisse dicantur in commissum, ac dominium vtile cum directo consolidatum dicatur, quod pactum habet vim legis particularis inter contrahentes, & successores, & est omnino seruandum, non obstante, quod de iure communi requiratur cessatio solutionis per biennium, nam dispositio hominis facit cessare dispositionem legis. Præterea cessatum fuit in solutione trium pensionum annui Cononis, soluendi Charitaterio scilicet annis 1598. 1599. & 1600. Ex quo etiam fuit declarata caducitas, quæ non impeditur prætextu quorundam solutionum quæ factæ dicuntur Capitulo Sedis Cæsaraugustanæ, seu eius Procuratori; quia dominium spectat ad Charitaterium, non vero ad Capitulum, & non constat competere aliquod ius ipsi Capitulo, & per consequens prætenstæ solutiones, tamquam illegitimo domino factæ non releuant, cum ius concedentis non reperiatur immutatum, vel translatum in fauorem Capituli.

Non

Nō obstat quod ista caducitas & cōmissum, fuerūt declarata post obitū dictæ Marchionissæ, quæ cessauit in solutione, quia cum dictum tributum exigeretur a Procuratore affictuarij omnium reddituum Dignitatis, Agentes D. Archidiaconi non habuerunt notitiam, nisi post quam viderunt bona peruenisse ad Collegium, & sic cum ex capite iustæ ignorantia, non possit eis ascribi aliqua negligentia, & cesset præsumptio quod noluerint commissare viuente D. Marchionissa, sufficit eos fecisse declarationem statim quod habuerunt notitiam.

Secūdo, nō obstat quod dicitur nō stetisse per Marchionissam, quominus solueret in tēpore, quæ semper fuit diligēs in solutione, sed per Procuratorem Affictuarij D. Archidiaconi qui solebat exigere dictū tributū, quæ pluries fuisse requisitū præsupponitur pro parte Marchionissæ, vt daret apochā solutionis de manu Didaci Cafales, quia erat parata soluere tributū, & ille Procurator respōdebat se id facturū, quia istæ diligētiæ negātur in facto esse veræ pro parte D. Archidiaconi, & ideo debēt verificari per Collegiū, & in omnē casum videtur quod nō releuēt, quia ad euitādā caducitatem debebat Marchionissa facere depositum.

Tertio, nō obstat quod dicitur dictum Procuratorem fecisse apochā solutionis, & quod per illam cēsetur remissa caducitas ex isto capite, & quod idem Procurator declarauerit nō stetisse per Marchionissam, sed per eū quominus fuisset solutum in tempore.

Nā pro parte D. Archidiaconi respōdetur, quod dicta apochā facta fuit per Procuratōrē Affictuarij per nouē dies post acceptatū cōmissum, & caducitatē, & sic nō potuit præiudicare iuribus D. Archidiaconi sine eius speciali mādato: itē

dicitur quod nō fuit secuta realis solutio, sed tantum scripta apocha sub spe futuræ solutionis, præsertim quod illā fecit dictus Procurator cū alia declaratione prædicta, propter importunas & nimias intercessiones, & sollicitationes Procuratas ab Agentibus dicti Collegij.

Secundò pro caducitate adducitur diuisio honorū dictæ Villæ de Mareca facta per dictam Marchionissam in eadē plura, dum ipsa legauit vnum campum D. Iacobo, & suis filiis, quod est cōtra pactum expressum in dicto instrumēto cōcessionis, vbi dicitur quod nō possint dicta Villa & bona diuidi in partes.

Nec potest dubitari quin per istam, & alias cōtrauentiones dicatur incurta pœna caducitatis, tū quia de iure emphiteotica cōtraueniēs pactis cotentis in instrumēto emphiteosis, incidit in eam, tum quia in casu nostro adest pactū expressum in eodem instrumēto quod per nō adimplemētum omnium onerum & conditionum in eo cōtentorum, & cuiuslibet earum, bona cadant & cecidisse dicantur in commissum, & vtile dominium consolidatum cum directo.

Nō obstat quod dicitur dictam Marchionissam in dicta Villa de Mareca habuisse plura alia bona propria, & nō comprehensa in instrumēto concessionis factæ Petro Cornel, & quod in dubio relictū dicti Campi factum dicto Iacobo, fuit & intelligi debet de bonis propriis, de quibus dicta Marchionissa poterat libere disponere.

Quia pro parte D. Archidiaconi negatur hoc esse verū in facto, & Collegiū tenetur illud probare, quia Reuerēdissimus D. Archidiaconus fundat intētionē suam in instrumēto cōcessionis, in quo cōceditur Petro Villa de Mareca cum suis iurisdictione, hæreditatibus, montibus, & pertinētis suis, &

sic

fic dum relinquitur Iacobo vnus Campus ex terris de Marca, dicitur relictum factum de comprehensis, in dicta concessione, quæ est generalis de Villa cum omnibus suis hæreditatibus, & pertinentiis.

Tertio pro caducitate adducitur alienatio facta ad fauorẽ Rectoris, & Collegij prædictorum, quod est contra formam alterius conditionis appositæ in instrumẽto, quod dicta bona non possint alienari, nequẽ relinqui in testamento ad fauorem lampadæ, & personæ potentis seu priuilegiatæ, quæ omnia concurrunt in casu nostro, ex quo dictus Rector, & Collegium habent Ecclesiam cum lampade semper accensa (nam hoc significat prohibitio, ne possit relinqui lampadæ) sunt etiam potentes, & priuilegiati, non solum quia sunt exempti a iurisdictione Ordinariorum, sed etiam quia gaudent omnibus priuilegiis Ordinum Mendicantium, vt ipsi met fatentur, & infra dicam, & hodie vix reperitur alia Religio adeo potens artibus (vt est notorium) & sic non potest dubitari, quin sint de comprehensis in pacto prohibitiuo.

Non obstat quod opponitur prohibitionem alienationis in lampadas, & personas potentes, & priuilegiatas præsumi appositam a Notario ex suo capite sine ordine Archidiaconi, & Charitaterij, ex eo quod de stilo Notarij in similibus instrumẽtis soleat apponere dictũ pactũ prohibitiuũ, etiã quod partes nõ dixerint, & quod nihilominus a tempore immemorabili, & citra, emphiteote & tributarij alienarũt & relinquerunt etiam in vltimis voluntatibus bona emphiteotica, & tributaria personis Religiosis, & potentibus, Monasteriis, & locis piis; quia negatur talis stilus, & consuetudo, & Collegium allegans dictum stilum, tenetur illum

concludenter probare: cum sit fundamentum suæ excep-
tionis.

Non obstat secūdò quod opponitur Societatē Iesu esse
Ordinis Mēdicantiū vt constare asseritur per Bullam Pij V.
sub Dat. Romæ die 7. Iulij 1571. & quod gaudeat omnibus
priuilegiis concessis, & concedendis, quibusuis Religio-
nibus Ordinis Mendicantium vigore Breuis Gregorij XIII.
sub die 3. Maij 1575. ac quod Ordo Mendicantium potest
obtinere quæcumque bona feudalia & emphiteotica, etiam
Ecclesiastica quocumquē titulo sibi concessa, tam inter vi-
uos, quam ex testamentis, vt constare dicitur per Bullam
Cælestini V. ad fauorem Congregationis Cælestinorum
5. Kal. Octobris, Pontificatus sui anno primo, & Leonis X.
sub quinto Kal. Februarij. 1519. ad fauorem Archiconfra-
ternitatis Charitatis Vrbs.

Nam respondetur, quod licet adsint talia priuilegia ha-
bilitantia dictos Ordines ad obtinendum bona emphi-
teotica & feudalia aduersus iuris dispositionem, non ta-
men habilitant aduersus particularia pacta & cōuentiones
apposita in instrumento concessionis, prout in casu nostro,
cui Papa non censetur voluisse derogare in præiudicium
Domini directi.

Non obstat tertio quod dicitur per Constitutiones Syno-
dales illius Archiepiscopatus Cæsaraugustani disponi, quod
quotiescumq; personæ Ecclesiasticæ commissauerint bona
tributaria ob non solutionem, vel ex alio quocumq; capi-
te, quod facta solutione tributi & expensarum per dominos
vtilis & tributarios, Domini directi teneantur eis restituere
bona tributaria.

Quia nō cōstat d̄ dictis cōstitutionib⁹, & quaten⁹ cōstaret nō
rele-

releuant, quia intelliguntur quoad personas capaces, & nō de personis, quæ ex instrumento concessionis, vel alio iure sunt incapaces dictorum bonorum prout in casu nostro sunt Rector & collegium.

Non obstat vltimo quod dicit Collegium, saltem illi de beri æstimationem dictorum bonorum, ex eo quod quando bona emphyteotica & tributaria deueniunt ad Ecclesiã, locum pium, vel alias ad manum mortuam. debent vendi, & solui æstimatio: nam dicta conclusio non procedit vbi adest pactum prohibitium alienationis ad fauorem Ecclesiæ, & similibus locorum, & quod in euentum contrauentionis incuratur ipso iure poena caducitatis, & commissi prout adest pactum expressum in casu nostro.

Minus obstat quod dictum pactum prohibituum sit conforme iuri communi, & quod proinde recipiat omnes declarationes, & limitationes datas per Doctores a iure communi quia cum constet de expressã voluntate contrahentium, quod in euentũ alienationis ad fauorem lampadæ, personæ potentis, & priuilegiatæ, bona cadant in commissum, &c. non est locus alicui declarationi, sed debet obseruari pactum contentum in instrumento.

Vltimo supplicatur considerari modum cautelosum, quo vsi fuerunt Rector & patres dicti Collegij pro obtinendo legato istorum bonorum, nam procurarunt confici illam pliam per dictam Marchionissam, & suam filiam, sine presentia aliquorum consanguineorum siue testium claudi & sigillari, & postea eidem Rectori consignari, vt in Archivio Collegij illam custodiret: & successiue quia poterat dubitaride viribus illius procurarunt confici testamentum solemne per eandem Marchionissam, & filiam, in quo

quo al iud non fecerunt quam se remittere ad dictam pli-
cam, declarando, & mandando quod contenta in ea adim-
plerentur, & obseruarentur pro earum vltima voluntate, &
testamento. Vnde absonum admodum videtur quod isti
Rector, & Patres ex isto modo adeo cauteloso, ne dicam
fraudento, debeant reportare commodum, ad vulgarem
regulam, quod nemo debet reportare commodum ex eo
quod potius meretur pœnam & priuationem.

Quare, &c.

CO